

Начало > Съдебни процедури > Граждански дела > Съдът на коя държава е компетентен?

Съдът на коя държава е компетентен?

Словакия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

В първоинстанционните производства по граждански въпроси, компетентни по принцип са общите съдилища, което означава, че в повечето случаи компетентен е районният съд (*okresný súd*) (раздел 12 от Кодекса на състезателното гражданско производство (*Civilný sporový poriadok*) (КСГП) и в изключителни случаи — окръжният съд (*krajský súd*) (раздел 31 от КСГП). В някои случаи трябва да бъде сезиран специализиран съд (вж. отговора на въпрос № 3).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Под материална компетентност в общия случай се разбира разпределянето на компетентността за произнасяне на първа инстанция между различни видове съдилища. Това означава да се определи кой съд следва да се произнесе на първа инстанция по даден въпрос — районният съд или окръжният съд. В общия случай районните съдилища са компетентни да разглеждат граждански дела на първа инстанция (раздел 12 от КСГП). По някои въпроси, посочени в закона, на първа инстанция се произнасят окръжните съдилища (раздел 31 от КСГП). Основният критерий за определянето на съдебната компетентност е естеството на въпроса.

Основа на съдопроизводството е разглеждането от първоинстанционния съд. Всеки въпрос трябва първо да бъде разгледан от първоинстанционен съд. Обстоятелствата към момента на започване на производството, т.е. в деня на постъпване на молбата или иска в съда, са определящи за материалната компетентност. Промени на обстоятелствата в хода на производството не засягат вече установената материална компетентност.

Наличието на материална компетентност е едно от основните процесуални условия, които се отнасят до съда. Съдът проверява служебно дали това условие е изпълнено на всички етапи от производството и на всички инстанции, поради което не е необходимо да се повдига възражение за липса на материална компетентност. Ако съдът установи, че няма материална компетентност, той е длъжен да препрати делото на друг съд, който има материална компетентност. Съдът уведомява ищеца. Ако искът вече е връчен на ответника, съдът е длъжен също така да уведоми тази страна, че е препратил делото на съд, който има материална компетентност. Спор по материалната компетентност може да възникне само между районен и окръжен съд, тъй като Върховният съд (*Najvyšší súd*) няма материална компетентност в първоинстанционното производство. Спорът между районния и окръжния съд относно материалната компетентност се решава от Върховния съд, който е висшестоящ и за двата съда по отношение на определянето на компетентност.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Правосъдната система на Словашката република включва тристепенна структура от съдилища — районни съдилища, окръжни съдилища и Върховен съд. Районните съдилища са компетентни да разглеждат граждански дела на първа инстанция (раздел 12 от КСГП). Окръжните съдилища са компетентни на втора инстанция, което означава, че жалбите срещу решения на районните съдилища във всички случаи се разглеждат от окръжните съдилища. Изключение са споровете, възникнали от общи проверки по въпроси на потребителите, по които окръжните съдилища (Братиславски окръжен съд, Окръжен съд — Банска Бистрица и Окръжен съд — Кошице) се произнасят в своите окръзи като първоинстанционни съдилища (раздел 31 от КСГП).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Териториалната компетентност е регламентирана от Кодекса на състезателното гражданско производство и Кодекса на несъстезателното гражданско производство (*Civilný mimosporový poriadok*) (КНГП). Правилата за териториална компетентност определят кой първоинстанционен съд, т.е. кой конкретен съд от всички съдилища, които имат материална компетентност, следва да разгледа въпроса и да се произнесе по него. Приложимата нормативна уредба предвижда два различни вида териториална компетентност — обща и особена. Особената териториална компетентност има предимство при определянето на териториална компетентност на съда. Ако с този метод не може да бъде определена компетентност, прилага се общата териториална компетентност. Териториалната компетентност може също така да бъде избираема (алтернативна/факултативна) или изключителна. Ако териториалната компетентност е избираема, ищецът може по свой избор да сезира общия съд на ответника или друг съд, посочен в КСГП. Ако териториалната компетентност е изключителна, изброени са случаите, когато териториално компетентният съд е различен от общия съд на ответника. Това означава, че компетентен е определен съд, независимо от това, кой е общият съд на ответника и независимо от възможността на страната да избере съда, който да разгледа въпроса.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Състезателни производства

Съгласно разпоредбите на КСГП, общият съд на ответника е компетентен винаги, когато не е предвидено друго (раздел 13 от КСГП).

Общият съд на физическо лице е този, в чийто район се намира постоянното местожителство на това лице (раздел 14 от КСГП).

Общият съд на юридическо лице е този, в чийто район се намира седалището на това лице (раздел 15, параграф 1 от КСГП). Общият съд на чуждестранно юридическо лице е този, в чийто район се намира представителството на това лице в Словашката република (раздел 15, параграф 2 от КСГП).

Ако общият съд не може да бъде определен по този начин, общ съд е този, в чийто район се е намирало последното местопребиваване на физическото лице или последното седалище на юридическо лице или ако няма такъв съд — съдът, в чийто район се намират активите на лицето (раздел 16 от КСГП).

Общият съд на държавата е този, в чийто район е настъпило обстоятелството, представляващо основание на иска (раздел 17 от КСГП).

Несъстезателни производства

Териториална компетентност по несъстезателни производства (раздел 3 от КНГП) има съдът, посочен в закона. Ако териториалната компетентност не може да бъде определена по този начин, териториално компетентен е общият съд на ищеца.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Алтернативната компетентност (избираема компетентност) отразява правото на ищеца да избере съд, който е компетентен по раздел 19 от КСГП, вместо общия съд на ответника. Освен общият съд на ответника, териториално компетентен е също така съдът, в чийто район:

- а) се намира местоработата на ответника, определена в трудовия договор;
- б) е настъпило обстоятелството, обуславящо иска за обезщетение;
- в) се намира клонът на ответника, ако ответникът е юридическо лице и спорът се отнася до този клон;
- г) се намира постоянното местожителство на ищеца, ако ищецът потребител и спорът се отнася до правата на потребителя или ако производството е по спорове, свързани с арбитражно производство по правата на потребителя;
- д) се намира постоянно местожителство или седалището на ищеца, или организационната единица на ищеца — чуждестранно юридическо лице, ако спорът се отнася до недопускането на дискриминация.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Исключителна компетентност в **състезателното производство** означава, че ищецът е длъжен да избере съд, който е компетентен по раздел 20 от КСГП, вместо общия съд на ответника. Териториалната компетентност в тези случаи принадлежи на съда:

- а) в чийто район се намира недвижимият имот, когато спорът се отнася до вещни права върху недвижим имот;
- б) в чийто район се провежда производството по наследяване, ако спорът се отнася до производство по наследяване;
- в) в който се провежда изпълнителното производство, ако спорът е във връзка с особения характер на това производство;
- г) в който се провежда производството по несъстоятелност или реструктуриране, ако спорът е във връзка с особения характер на това производство, с изключение на производствата за уреждане на неделимо семейно имущество;
- д) в чийто район се намира мястото на арбитража, ако производството е по спорове, отнасящи се до арбитражното производство, с изключение на арбитражните производства по правата на потребителя; ако мястото на арбитража е извън Словашката република, компетентен по делото е съдът, в чийто район се намира постоянното местожителство или седалището на ответника, или организационната единица на ответника — чуждестранно юридическо лице; ако ответникът няма постоянно местожителство, седалище или съответно организационна единица в Словашката република, тогава компетентен по делото е съдът, в чийто район се намира постоянното местожителство или седалището на ищеца, или организационната единица на ищеца — чуждестранно юридическо лице.

Исключителна компетентност в **несъстезателното производство** означава, че компетентни вместо общия съд са някои от следните съдилища:

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **развод на съпругеска двойка**, има съдът, в чийто район се е намирал адресът на последното общо местопребиваване на съпрузите, при условие че поне един от тях продължава да живее в същия район. Ако това условие не е изпълнено, териториална компетентност има общият съд на този от съпрузите, който не е подал иска. Ако компетентният съд не може да бъде определен по този начин, компетентен е общият съд на ищеца (раздел 92 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **установяването на недействителността** или на **нищожността на брак**, има съдът, в чийто район се е намирал адресът на последното общо местопребиваване на съпрузите, при условие че поне един от тях продължава да живее в същия район. Ако това условие не е изпълнено, териториална компетентност има общият съд на този от съпрузите, който не е подал иска. Ако компетентният съд не може да бъде определен по този начин, компетентен е общият съд на който и да е от съпрузите (раздел 101 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **съдебна закрила на малолетни и непълнолетни лица**, има съдът по местопребиваването на малолетното или непълнолетното лице, определено по взаимно съгласие на родителите или при липса на такова съгласие — в съответствие със закона в началото на производството (раздел 112, параграф 1 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **осиновяване**, има съдът по местопребиваването на детето, определено по взаимно съгласие на родителите или при липса на такова съгласие — в съответствие със закона в началото на производството. Ако няма такъв съд, компетентен да разгледа делото е съдът, в чийто район живее детето (раздел 136 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **дееспособност за правни действия**, има съдът по местопребиваването на лицето, чиято дееспособност е предмет на производството (раздел 232 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **допустимостта на настаняването и задържането на лице в лечебно заведение**, има съдът по местонахождението на лечебното заведение (раздел 252 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **назначаването на настойник/попечител**, има съдът по местопребиваването на засегнатото лице или ако няма такъв съд — съдът, в чийто район се намира имуществото на лицето (раздел 273 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **обявяването на смърт**, има общият съд на лицето, обявяването на чиято смърт е предмет на производството (раздел 220 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **наследяване**, има съдът, в чийто район:

- а) се е намирало постоянното местожителство на завещателя към момента на смъртта му;
- б) се намира имуществото на завещателя, освен ако компетентността вече е определена въз основа на буква а);
- в) е починал завещателят, освен ако компетентността вече е определена въз основа на букви а) или б) (раздел 158 от КНГП).

В следващи производства териториална компетентност има съдът, който е приключил производството по наследяване (раздел 159 от КНГП).

Ако във връзка с производството по наследяване трябва да бъде утвърдено правно действие на малолетно или непълнолетно лице в качеството му на наследник, компетентен да утвърди това действие е съдът, в който се провежда производството по наследяване (раздел 160, параграф 1 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **отговорно пазене от нотариус**, има съдът по мястото на дейност на нотариуса, който държи на отговорно пазене паричните средства, вещите или ценните книжа (раздел 334 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **съдебна подмяна на загубена ценна книга, издадена от банка или от клон на чуждестранна банка**, има съдът, в чийто район се намира мястото на стопанска дейност на банката или на клона на чуждестранната банка. Ако няма такъв съд, компетентен в производството за съдебна подмяна на документа е общият съд на ищеца. Ако ищецът няма обикновен съд в Словашката република, компетентен е съдът, в чийто район се намира мястото на плащане (раздел 311 от КНГП).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Не.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Компетентността на специализираните съдилища е регламентирана в раздели 22— 33 от КНГП. Специализираните съдилища са компетентни по-конкретно в следните области:

- а) производства, отнасящи се до менителници и чекове;

- б) трудови спорове;
- в) производства, отнасящи се до несъстоятелност и реструктуриране;
- г) спорове, свързани с индустриална собственост;
- д) спорове, свързани с нелоялна конкуренция и спорове по авторски права;
- е) спорове, възникнали от икономическа конкуренция;
- ж) спорове, отнасящи се до арбитражни производства;
- з) спорове, възникнали от споразумения за размяна на акции;
- и) спорове, отнасящи се до установяването на недействителност на споразумение, концесионен договор за извършване на работи или рамково споразумение;
- й) спорове, възникнали от общи проверки по въпроси на потребителите;
- к) спорове, отнасящи се до обезщетение за ядрена вреда;
- л) въпроси относно обезпечителни мерки в граждански производства, постановени в друга държава членка.

Последна актуализация: 06/05/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.